

واکنش جو بایدن در قبال استراتژی روسیه در خاورمیانه چگونه باید باشد

به قلم [آنا بورشچفسکایا \(fa/experts/ana-bwrshchfskaya-0/\)](#)

۲ آوریل ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/how-should-joe-biden-respond-russias-middle-east-strategy
العربية (/policy-analysis/kyf-yjb-yrd-jw-baydn-ly-astratjyjt-rwsya-fy-alshrq-alawst/)

Also published in 19FortyFive

درباره نویسنده

[آنا بورشچفسکایا \(fa/experts/ana-bwrshchfskaya-0/\)](#)

آنا بورشچفسکایا هموند ارشد انستیتو واشگتن برای سیاست شرق نزدیک و هموند «بنیاد اروپایی دموکراسی» است. او قبلاً با «شورای آتلانتیک» و «انستیتو پیترسون برای اقتصاد بین‌المللی» و نیز به عنوان تحلیلگر برای یک پیمانکار نظامی آمریکایی در افغانستان کار کرده است.

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

اولویت واشنگتن سال‌ها مقابله با تروریسم بوده و تازه دارد به سوی مسابقه قدرت‌های بزرگ تغییر جهت می‌دهد اما مسکو هرگز ژئوپولیتیک را از نظر دور نداشته و عملیات روسیه در منطقه را باید از این منظر بررسی کرد.

چالش حضور روسیه (<https://www.19fortyfive.com/2021/03/how-russia-is-responding-to-joe-bidens-syria-airstrike>) در خاورمیانه ممکن است کوچک و کم‌اهمیت به نظر برسد و با توجه به فشار افکار عمومی در داخل برای پایان دادن به «جنگ‌های دائمی» (<https://www.19fortyfive.com/2021/02/what-happens-to-afghanistan-if-u-s-troops-leave>) و برگرداندن نیروهای آمریکایی از خاورمیانه انتظار اولویت دادن به آن واقع‌بینانه نخواهد بود. هفته گذشته تونی بلینکن در نخستین سخنرانی مهم‌اش در جایگاه وزیر امور خارجه گفت: «امروزه بیش از هر زمان در طی دوران کاری‌ام -و شاید حتی در سراسر زندگی‌ام- تمایز بین سیاست داخلی و خارجی از بین رفته است.»

در این چشم‌انداز دولت بایدن باید در مورد حضور روسیه در خاورمیانه تصویر بزرگ‌تر را در نظر داشته باشد یعنی اهداف کلی مسکو و رابطه آن اهداف با فعالیت‌های روسیه در اروپا و خاورمیانه و نیز رابطه روسیه با چین (<https://www.19fortyfive.com/2020/10/is-the-u-s-army-ready-for-a-war-with-russia-or-china>) که به گفته بلینکن «بزرگترین آزمون ژئوپولیتیک قرن ۲۱ برای ایالات متحده» (<https://www.state.gov/a-foreign-policy-for-the-american-people>) است.

خاورمیانه همواره بخشی از حوزه نفوذ جنوبی و آسیب‌پذیر روسیه بوده است. از زمانی که روسیه تلاش کرد نقش کلیدی در سیاست اروپا بازی کند و قدرت رسمی بیشتری به دست آورد در پی دستیابی به خاورمیانه بوده است. خاورمیانه برای کرملین مهم است نه فقط به خاطر خود خاورمیانه بلکه همچنین به این خاطر که کنترل آن فرصت‌های بیشتری نصیب روسیه می‌کند تا منافع غرب را در دیگر جبهه‌ها نیز تهدید کند. نفوذ بیشتر در خاورمیانه کرملین را به اولویت اصلی‌اش یعنی تضعیف نظم جهانی لیبرال تحت رهبری آمریکا نزدیک‌تر می‌کند: برنده شدن روسیه در گرو باختن ایالات متحده است.

سوریه (<https://www.19fortyfive.com/2021/02/could-joe-biden-start-a-war-with-russia-over-syria/>) به دلیل موقعیت راهبردی‌اش قطعه مهمی از این پازل بزرگ است. دست‌کم از زمان پتر کبیر به این سو دسترسی به بنادر آب‌های گرم از جمله در شرق مدیترانه یکی از اولویت‌های همیشگی زمامداران روسیه بوده است. در این زمینه ولادیمیر پوتین با حاکمان پیشین تفاوتی ندارد. دخالت او در سوریه برای او موفقیتی در آنجا به همراه آورد که نه حکومت تزاری توانسته بود کسب کند و نه اتحاد جماهیر شوروی. او توانست حضور نظامی دائمی روسیه را تثبیت و از آن طریق در جهات مختلفی قدرت‌نمایی کند. سوریه حوزه‌ای مهم از منافع کرملین خواهد ماند. شاید هیچ چیز بر این حقیقت گویاتر از رونمایی از بنای یادبود پرنس الکساندر نوسکی قدیس حامی ارتش روسیه نباشد که اخیراً در پایگاه هوایی نیروهای روس در حمیمیم سوریه انجام شد. نشان الکساندر نوسکی (<https://nationalinterest.org/blog/buzz/explained-russia%E2%80%99s-order-alexander-nevsky-172401>) معرف دفاع از وطن است.

اگر روسیه در خاورمیانه بدون مانع رها شود همگرایی‌اش با ایران (<https://www.19fortyfive.com/2021/02/i-fought-a-u-s-war-against-iran-in-a-simulator-it-was-hell>) (و نیروهای نیابتی ایران) که هم اکنون نیز همه جانبه است عمیق‌تر خواهد شد و سرانجام حرف آخر درباره آینده سوریه را روسیه خواهد زد. این کار به قدرت گرفتن محور روسیه-ایران-اسد خواهد انجامید. دولت بایدن باید از این چشم‌انداز وسیع‌تر به منطقه بنگرد. فقط این چشم‌انداز است که به تحقق هدف محدود فعلی -یعنی جلوگیری از تهدید منافع آمریکا با ظهور دوباره قدرت داعش- نیز کمک می‌کند. چرا که نه اسد و نه پوتین علاقه یا توانایی راستین برای مبارزه مداوم و منسجم با داعش از خود نشان نداده‌اند. این چشم‌انداز وسیع‌تر همچنین کمک خواهد کرد بهتر بفهمیم که چرا مسکو در حل یکی دیگر از اولویت‌های اصلی بایدن در منطقه یعنی بازگشت به برجام (<https://www.19fortyfive.com/2021/02/america-rejoining-the-cpoa-wont-help-irans-moderates>) به جای همکاری مسئله را بغرنج‌تر (<https://nationalinterest.org/feature/don%E2%80%99t-expect-russia-help-save-iran-deal-178264>) خواهد کرد.

همگرایی روسیه با ایران ممکن است در آینده دسترسی بیشتر مسکو به بنادر آب‌های گرم خلیج فارس -یکی از استراتژیک‌ترین آبراهه‌های جهان- را فراهم آورد و یکی دیگر از آرمان‌های دست‌نیافتنی‌تر پتر کبیر را تحقق بخشد که رویای گسترش قلمرو روسیه تا اقیانوس هند را در سر می‌پرورد. دسترسی روسیه به خلیج فارس نفوذ آمریکا را تا حد زیادی کاهش خواهد داد. درست است که ایرانیان به استقلال خود تفاخر می‌کنند و قانون اساسی ایران اعطای اجازه تاسیس پایگاه دائمی به کشورهای دیگر را منع کرده اما دولت ایران بیش از ملت آن طرفدار کرملین است. در اگوست ۲۰۱۶ بمب‌افکن‌های روسی از پایگاه هوایی شهید نوژه در نزدیکی همدان استفاده کردند تا آن طور که گزارش شد -اهدافی متعلق به داعش در سوریه را بمباران کنند (https://www.washingtonpost.com/world/russia-uses-iranian-air-base-to-bomb-syria/2016/08/16/6b2a30e2-6393-11e6-96c0-37533479f3f5_story.html). این اقدام خشم داخلی را برانگیخت اما آنچه در نهایت تهران را عصبانی کرد نه استفاده روسیه از پایگاه بلکه افشا و اطلاع‌رسانی مسکو (<https://foreignpolicy.com/2016/08/30/vladimir-putin-and-the-shiite-axis-russia-iran-syria>) در باره آن بود. در اواخر سال ۲۰۱۹ در طی نخستین دور رزمایش دریایی مشترک روسیه-ایران-چین از قرار گزارش‌ها (<https://www.france24.com/en/20191227-iran-china-russia-launch-joint-naval-drills-in-indian-ocean-and-gulf-of-oman>) یک کشتی جنگی روسی به بندر چابهار در جنوب ایران وارد شد. در برخی گزارش‌های تازه‌تر ادعا شده که تهران استفاده از سه پایگاه چابهار بندر عباس و بندر بوشهر را به مسکو پیشنهاد (<https://jamestown.org/program/russia-iran-expand-military-cooperation-against-us-and-europe-in-gulf>) کرده است. با آن‌که اطلاعات روشنی در باره این پیشنهاد ادعایی در دسترس نیست بی‌تردید نگرانی‌هایی برانگیخته است.

چگونه بایدن می‌تواند روسیه را عقب براند

لازم نیست بایدن نیروی نظامی زیادی به سوریه اعزام کند اما باید برای حمایت از «نیروهای دموکراتیک سوریه» در شرق سوریه کار بیشتری بکند. حضور نظامی سبک و افزایش تلاش‌های دیپلماتیک (<https://foreignpolicy.com/2020/10/21/the-united-states-can-counter-putin-and-assad-with-a-light-footprint-in-syria>) را در دستور کار قرار دهد. این سرمایه‌گذاری کم‌هزینه به پیشگیری از اقدامات روسیه در سوریه کمک خواهد کرد. به علاوه تیم بایدن می‌تواند همچون دولت پیشین فشار بر متحدان عرب را ادامه دهد تا اسد را برای حکومت به رسمیت نشناسند.

تحریم‌ها مهم است و باعث فشار شده اما به تنهایی نتوانسته‌اند پوتین (با اسد) را وادار به تغییر بنیادین رفتارشان کنند. تهدید معتبر به استفاده از گزینه نظامی علیه نیروهای نیابتی ایران و روسیه باید کماکان روی میز بماند. نه ضربات محدود ترامپ به اسد پس از اینکه رژیم اسد از سلاح شیمیایی استفاده کرد (<https://www.politico.com/story/2018/04/13/trump-syria-strikes-523051>) به جنگ همه‌جانبه با روسیه منجر شده و نه درگیری ایالات متحده با نیروهای وابسته به پیمانکاران نظامی روسی.

<https://www.nytimes.com/2018/05/24/world/middleeast/american-commandos-russian-mercenaries-syria.html>).

فراتر از سوریه حضور ایالات متحده در منطقه باید به عنوان بخشی از رقابت استراتژیک گسترده‌تر با قدرت‌های بزرگ دیده و اجرا شود نه آنکه مانع آن رقابت دیده شود. ایالات متحده در خاورمیانه مشکل روایت دارد در حالی که غرب مردد و سیاست آن بین قطب‌های مختلف در نوسان است. روسیه دیدگاهی روشن و بی‌پروا (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russias-arabic>) **propaganda-what-it-why-it-matters** نسبت به منطقه دارد. احتمالاً قدرت نرم روسیه در خاورمیانه <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russias-soft-power-projection-middle-east>) هم موثرتر از دوران پسا شوروی عمل می‌کند. آمریکا صرفاً با حضور بیشتر می‌تواند در مقابله با مسکو موفق‌تر عمل کند. لازم نیست این اقدامات در خط مقدم و محوری باشد یا هزینه گزافی داشته باشد اما در درازمدت نتیجه خواهد داد.

اگر جایگاه روسیه در خاورمیانه اعتلا یابد علاقه چندانی نخواهد داشت به مقابله با چین کمک کند بلکه برعکس ممکن است به چین کمک هم بکند. همگرایی روسیه و چین تقریباً سی سال پیش آغاز شد و این همگرایی بسیار بیشتر از یک تغییر جهت تاکتیکی کوتاه‌مدت است. همان‌طور که ولادیمیر فرولوف تحلیل‌گر روس نوشته است (<https://www.themoscowtimes.com/2019/11/14/macron-ours-does-russia-need-him-a68156>): «طبقه حاکم بر روسیه نزدیکی به اروپا را تهدید بزرگ‌تری برای توانایی خود در حفظ قدرت می‌بیند تا اتحاد نانوشته و نابرابر با چین». این دو کشور تلاش کرده‌اند در خاورمیانه با هم و با ایران هماهنگی و همراهی بیشتری داشته باشند. مسکو نسبت به دست‌اندازی چین به مرزهای شرقی‌اش بسیار بیشتر نگران است تا نسبت به گسترش نفوذ چین در اقیانوس آرام که مایه نگرانی و ناخرسندی ایالات متحده است. اگر مرزهای جنوبی و شرقی روسیه به طور کلی امن و باثبات باشند روسیه فرصت بیشتری برای پیشروی به سوی اروپا (شرقی) خواهد داشت یعنی سرزمین‌هایی که روسیه حسرت بازپس‌گیری آنها را دارد. در حالی که آمریکا در طی بیست سال گذشته اولویت خود را مبارزه با تروریسم قرار داده بود و تازه اکنون شروع به تغییر جهت به سوی رقابت با قدرت‌های بزرگ کرده مسکو هرگز ژئوپولیتیک را از نظر دور نداشته و آن را امری ابدی می‌داند. روسیه ایران و چین هر سه خاورمیانه را مطابق ارزش‌ها و منافع خود شکل خواهند داد که در تقابل با ارزش‌ها و منافع غرب است و به آمریکا در سایر مناطق آسیب خواهد زد. رسیدگی به چالش روسیه لازم نیست در مرکز سیاست خارجی ایالات متحده باشد اما باید بخشی از دیدگاه ژئواستراتژیک وسیع‌تر ایالات متحده باشد.

آنا بورشچفسکایا هموند ارشد انستیتو واشنگتن و مولف کتاب «جنگ پوتین در سوریه: سیاست خارجی روسیه و بهای غیاب آمریکا

(<https://www.amazon.com/Putins-War-Syria-Russian-Americas/dp/0755634632>) است که در دست انتشار است. این

مقاله نخستین بار در وبسایت (<https://www.19fortyfive.com/2021/03/how-should-joe-biden-respond-to-19FortyFive>)

منتشر شده است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

[/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

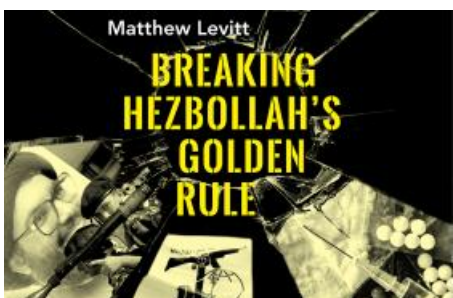
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

◆
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ | ۹

◆
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

[\(/policy-analysis/rqabt-qdrthay-bzrg/\)](#) رقابت قدرت‌های بزرگ

[\(/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

[\(/policy-analysis/swryh/\)](#) سوریه

[\(/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران